

Juryrapport

GERRIT BENNER priis

July 2023

De provinciale kunstprijsen van Fryslân zijn vernoemd naar historische personen die van grote betekenis zijn geweest binnen de discipline waarvoor de prijs wordt uitgereikt. De GERRIT BENNERprijs is vernoemd naar de beroemde landschapsschilder Gerrit Benner (1897-1981). Hij ontwikkelde zich na de Tweede Wereldoorlog tot expressionist, won vele (inter)nationale prijzen en is opgenomen in de Friese canon.

De GERRIT BENNERprijs (een oorkonde en 5000 euro) wordt sinds 2003 tweejaarlijks uitgereikt. De ene keer voor een recente ontwikkeling in het werk van de winnaar, de andere keer voor het oeuvre. In beide gevallen is een expositie in het Fries Museum onderdeel van de prijs. De winnaar van de oeuvreprijs ontvangt dit jaar ook 5000 euro ontwikkelingsbudget dat naar eigen inzicht besteed mag worden om het culturele klimaat in Fryslân te bevorderen.

De onafhankelijke jury heeft alle ruimte bij het kiezen van een winnaar. Aan de discipline of aard van het werk worden geen grenzen gesteld. Er dient sprake te zijn van werk dat volgens de gangbare opvattingen gerekend kan worden tot de beeldende kunst: ambachtelijke, industriële en grafische vormgeving, architectuur, beeldhouwkunst, film- en fotokunst, grafische kunst, videokunst, performance, happening, schilderkunst, tekenkunst, textiele kunst, toegepaste kunst en hun mengvormen en/of randverschijnselen. De grens met (social) design, wetenschap, e-culture, film, literatuur en andere kunstvormen, en in sommige gevallen het bedrijfsleven, is bovendien fluïde.

De jury

De jury van de GERRIT BENNERprijs 2023 bestond uit:

- Julia Geerlings – voorzitter (kunsthistoricus en curator)
- Gitte Brugman (historicus, cultuurredacteur, schrijver en fotograaf)
- Judith Spijksma (kunsthistoricus en senior curator)

Namens de organisatie waren bij de jurybijeenkomsten Judith Baarsma en Tika Leinenga (beiden van de Stichting Keunstwurk) aanwezig.

Julia Geerlings (zij/haar) is curator en directeur van A Tale of A Tub, het voormalige badhuis in het hart van het monumentale Justus van Effen-complex in Rotterdam. Het programma van Tub is gecentreerd rond vragen over hoe kunst kan bijdragen aan ons begrip van hedendaagse sociale, politiek en ecologische kwesties. Tub wil de toenemende complexiteit en samenhang tussen natuur en cultuur tastbaar en toegankelijk maken voor publiek. Eerder organiseerde Geerlings tentoonstellingen in onder andere Vleeshal (Middelburg, NL), Oude Kerk (Amsterdam, NL) en Kunstfort bij Vijfhuizen (Vijfhuizen, NL) en was ze docent aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) en adviseur voor Amsterdam Fonds voor de Kunst (AFK) en CBK Rotterdam. Ze was als curator in residence verbonden aan International Studio and Curatorial Program (New York, VS), Rupert (Vilnius, LT) en Cité des Arts, Atelier Holsboer (Parijs, FR).

Judith Spijksma (zij/haar) is een in Noord-Nederland gevestigde curator. Als conservator moderne en hedendaagse kunst bij het Fries Museum in Leeuwarden is zij verantwoordelijk voor het ontwikkelen van de collectie en het tentoonstellingsprogramma op dit gebied. Uitgangspunten zijn de thema's identiteit en landschap, in het bijzonder in relatie tot ecologie, ambacht en technologie. In 2021 was Spijksma een van de co-curatoren van Into Nature, een nomadische hedendaagse kunst-biënnale in het Drentse landschap. Spijksma was en is lid van verschillende commissies op het gebied van beeldende kunst, waaronder het Mondriaan Fonds (tot december 2022) en het Prins Bernard Cultuurfonds, waarmee zij ernaar streeft een bijdrage te leveren aan een bloeiende kunstsector. Eerder was zij conservator moderne en hedendaagse kunst bij het Dordrechts Museum, waar zij verschillende solotentoonstellingen initieerde van opkomende kunstenaars. Na het afronden van een BA aan de Academie voor Beeldende Kunsten Minerva in Groningen, studeerde zij aan de Rijksuniversiteit Groningen (Kunstgeschiedenis, MA in Curatorial Studies).

Gitte Brugman (zij/haar) maakt al 27 jaar deel uit van de redactie van de Leeuwarder Courant, waarvan de laatste

tien jaar als cultuurredacteur. Ze levert bijdragen aan de cultuurpagina's in zowel de dagkrant als in de bijlagen. Brugman studeerde geschiedenis in Groningen, en schreef als freelancer voor tijdschriften en uitgeverijen. Ze heeft zo'n vijftien titels op haar naam staan. Meest recent zijn monografieën over Jan Freaars van der Bij (i.o.v. Stichting Jan Freaars van der Bij i.s.m. Museum Dr8888) en Tames Oud (i.o.v. Museum Belvédère). Brugman was vanaf 2017 vijf jaar artistiek leider van Kunstmaand Ameland.

Naast haar werk heeft ze een opleiding gevolgd aan de Fotoacademie Amsterdam, die ze cum laude afsloot in 2008. Haar fotografie maakt soms deel uit van de boeken, waarbij ze is betrokken. Daarnaast heeft ze geëxposeerd op onder meer Photoville in New York, bij Fotomanifestatie Noorderlicht en in diverse musea en galleries.

Het jureringsproces

Op de eerste bijeenkomst van de jury van de GERRIT BENNERprijs 2023 hebben de leden een voorzitter gekozen, de procedure en de criteria besproken. Daarna konden zij voor de volgende bijeenkomst elk een eigen lijst met kandidaten inbrengen. Omdat de prijs wordt toegekend in beeldende kunst in de breedste zin van het woord, heeft de jury zich bij het samenstellen van deze longlist ook breed georiënteerd. Dit leverde kandidaten op die actief zijn in schilder- en tekenkunst, keramiek, multimedia, installaties, community art en design.

Deze kandidaten zijn in de tweede bijeenkomst besproken, wat resulteerde in een shortlist van vijf kunstenaars, elk met een heel eigen praktijk. Deze kwamen in een derde bijeenkomst uitvoerig aan bod, nadat de juryleden de door Keunstwurk aangeleverde documentatie hadden bestudeerd.

De jury heeft de vijf nogmaals beoordeeld op beeldend vermogen, originaliteit, vaardigheid en zeggingskracht, heeft gekeken naar de (inter)nationale uitstraling, hoe lang de kunstenaar presteert op een hoog niveau en de verbinding van de kunstenaar en/of het werk met Fryslân.

Daarbij heeft ook de naamgever van de prijs een rol gespeeld: Gerrit Benner was een beroemde landschapsschilder, geboren in Leeuwarden. Het Friese landschap speelt een belangrijk rol in zijn schilderijen, maar hij verliet de provincie, omdat zijn werk hier in eerste instantie niet werd begrepen. Benner ontwikkelde zich buiten Fryslân tot een (inter)nationaal gevierd kunstenaar. Hij werd nooit meer inwoner van de provincie, maar keerde er wel terug om er te werken.

De winnaar

Na uitvoerig beraad draagt de jury als winnaar van de GERRIT BENNERprijs voor Beeldende Kunst 2023 voor:

Kinke Kooi

Net als Gerrit Benner is zij van oorsprong Leeuwarder en heeft ze de provincie verlaten. Evenals bij Benner is het landschap voor haar een inspiratiebron, zij het dat haar verbeelding van dit landschap in de loop van haar carrière een gedaanteverandering onderging. Bovendien is dit niet haar enige bron van inspiratie.

In de loop van de jaren heeft zij haar eigen regels opgesteld, die haar houvast en tegelijk alle vrijheid geven:

- Ze respecteert de randen van het papier;
- Haar onderwerpkeuze komt voort uit een persoonlijke fascinatie, al betreft het een onderwerp waarvoor ze zich schaamt;
- Ze tekent en schildert zo nauwgezet mogelijk wat ze wil tonen, al wordt het banaal;
- Ze werkt door tot het werk af is, al gaat ze misschien te ver.

De regels stellen haar in staat trouw aan zichzelf te blijven en zich niet te laten leiden door kritiek van anderen. Daarin herkent de jury de geest van Benner.

Deze eigzinnigheid resoneert met de kijker. Hier is iemand aan het werk die bijvoorbeeld haar achterwerk tot onderwerp neemt. Ze gaat de confrontatie aan met negativiteit en draait die om naar het positieve. Dat doet ze in uitbundige kleuren, met veel zachtheid en ronde vormen. Daarover zegt ze: 'Ik houd van aantrekbaarheid, bij ronde vormen kun je er denkbeeldig met je hand overheen. Dat vind ik heel aangenaam.'

Ze tekent en schildert figuren die met onbenul en naaktheid te maken hebben, maar ook met eenzaamheid, vrouwelijkheid, schaamte en medelijden. Al draait haar werk hier al veel langer om, ze raakt daarmee aan hedendaagse thema's als gender, diversiteit en inclusie. Niet op een harde, confronterende wijze, maar alert en met begrip. Haar werk krijgt daarmee urgentie, en verklaart haar internationale succes.

In 2020-2021 maakte haar werk deel uit van de expositie Other.Worldly gecureerd door Hanne Hagenaars. Het is nu tijd voor een solo-expositie in het Fries Museum.

Foto: Roland Schimmel

Grotesk of Raising, 2018, acrylic, pencil, gouache and collage on paper,
102 x 73 cm